

Likavka

Občasník

Máj 2010

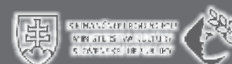
Spravodajca obce

Obec Likavka, Liptovské kultúrne stredisko
v zriaďovateľskej pôsobnosti
Žilinského samosprávneho kraja,
Národné osvetové centrum Bratislava

Vás pozývajú na

CELOŠTÁTNY FESTIVAL DETSKÉHO HUDOBNÉHO FOLKLÓRU

súťažná priehliadka detských ľudových hudieb, speváckych skupín, sólistov
a inštrumentalistov a XXXV. ročník detského folklórneho festivalu

POD LIKAVSKÝM HRADOM

Likavka, 22. – 23. máj 2010

22. máj v KD Likavka, 23. máj v prírodnom amfiteátri

PROGRAM:

22. mája 2010 v Kultúrnom dome Likavka

14.00 h I. súťažný blok

16.00 h II. súťažný blok

23. mája 2010 v prírodnom amfiteátri

14.00 h Galaprogram
a vyhlásenie výsledkov súťaže
(v prípade nepriaznivého počasia v KD Likavka)

ÚČINKUJÚCI:

Vítazi celoštátneho festivalu detského
hudobného folklóru

Materská škola Likavka

Detský folklórny súbor Likava – Likavka

Detský folklórny súbor Pramienok – Liptovský Mikuláš

Folklórna skupina Likava – Likavka

Andrea a Margita Jágerové

VSTUPNÉ:

Dospelí 1 €

S finančnou podporou Žilinského samosprávneho kraja

Čo očakávame vo volebnom roku

Milí občania,

opäť chcem využiť príležitosť, aby som Vás informoval o dianí v našej obci, o aktivitách, ktoré plánujeme uskutočniť v tomto volebnom roku.

Väčšina podnikateľských firiem, jednotlivcov, ale i printových a elektronických médií prezentujú rok 2010 ako rok krízový. Áno, dopady krízy naozaj cítiť v každej oblasti života a ani naša obec nie je žiadnou výnimkou. Krízu pociťujeme v krátení podielových daní zo štátneho rozpočtu na základe dohody medzi Združením miest a obcí a vládou Slovenskej republiky. Tým do obecnej pokladne príde menej finančných prostriedkov. Tento fakt značne pozmenil a pribrzdil naše pôvodné zámery. Túto skutočnosť najviac ovplyvnila rekonštrukciu bývalej Reštaurácie i Obchodného centra, ktoré bolo našou prioritou číslo jedna. Mňa osobne najviac mrzí, že sa mi to nepodarilo práve v poslednom roku môjho funkčného obdobia na poste starostu obce. Osobne som si želal, aby dvanásty rok potvrdil, že číslo dvanásť je číslom plnosti. Žiaľ, život nemožno zastaviť a niektoré príkoria, ktoré so sebou prináša, sa nedajú obísť. I napriek týmto nie veľmi potešiteľným riadkom, ktoré píšem v úvode môjho príhovoru, mne osobne, ale ani mojim spolupracovníkom neubrali na eláne a chuti s týmito faktami sa popasovať.

Rok 2010 sme začali s viacerými akciami s tým, že sa snažíme dokončovať to, čo bolo v uplynulom období rozpracované. Nový starosta obce i obecné zastupiteľstvo si budú môcť písať novú kapitolu svojich vízií. Pokračovali sme vo výstavbe haly na drevný odpad v našej ZŠ s MŠ, čím sa vyrieši problém dopravy pilín a štiepok do kotla na drevný odpad. Pre nás to bude znamenať, že zvýšime kvalitu paliva a znížime zaťažovanie životného prostredia obce. V súčasnosti pripravujeme technológiu (dopravníky, násypka, šneky) a všetko čo s tým súvisí. Mojou hlavnou prioritou v tomto roku bola príprava projektu z fondov z Európskej únie. Mojim hlavným cieľom bolo nájsť spôsob financovania projektu a hľadať sponzorov, ktorí by dokázali v tejto veci pomôcť. Mnohí z nás si myslia, že stačí len požiadať

patričnú inštitúciu a vybaviť pár formalít. Po skúsenostiach môžem potvrdiť, že získanie finančných prostriedkov z rôznych fondov nie je žiadna prechádzka jarou. Moji spolupracovníci i poslanci obecného zastupiteľstva to môžu potvrdiť, že získanie peňazí v tejto oblasti stojí naozaj veľa síl a umu.

Prvý projekt stavebnej úpravy ZŠ s MŠ bol podaný celkovo trikrát. I napriek tejto snahe sme nedostali ani halier, hoci za projekty sme zaplatili 1,5 milióna Sk. Prečo sme neboli úspešní? Projekt bol vypracovaný na veľmi dobrej úrovni no napriek tomu nám Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR oznámilo, že sme nespĺňali kritéria. Podľa môjho názoru, tomu tak nebolo, pretože sme spĺňali úplne všetky kritéria vydané spomínanou inštitúciou. Ale pretože nám to niekto zariadil, detaily si nechám pre seba. Prečo toto všetko píšem? Zabezpečiť kvalitný projekt naozaj vyžaduje dať spolu kvalitných ľudí na vysokej odbornej úrovni, pripravených reagovať v krkolomných termínoch na požiadavky, ktoré táto problematika vyžaduje. Najhoršie na tom je, že pri splnení všetkých požiadaviek v daných termínoch môžete zažiť takého sklamanie. Naš projekt bol vypracovaný na dobrej úrovni, veď sme nemuseli nič opravovať, kritériá sme skutočne vysoko prekračovali ako boli požiadavky. Odpusťte mi, ale po troch sklamaníach som považoval za potrebné Vás o tom informovať.

V súčasnosti pripravujeme viacero projektov, avšak po svojich skúsenostiach som v očakávaníach omnoho trpezlivejší. Určite by nás potešila výmena verejného osvetlenia za úspornejšie i vybudovanie oddychovej zóny za chrámom sv. Juraja spolu s parkoviskom i hygienickými zariadeniami, čím by sme dosiahli vybudovanie reprezentačných priestorov v centre obce. Rovnako chceme potešiť i našich hasičov s prístavbou hasičskej zbrojnice, aby nová technika bola pod dôstojnou strechou.

Verím v naplnení týchto našich plánov, čím by sme vytvorili dobrý odraz pre budúceho starostu a obecné zastupiteľstvo pre skrášľovanie našej obce.

Vladimír Roško
starosta obce

Naša dedina

Zelené úbočia, polia, lúky a vrchy Čebrať, Mnícha a Choča, vytvárajú malebný kraj okolo našej dediny. Vtáci mali v našej dedine odjakživa svoje hniezda a my deti svoj najkrajší kúsok neba. Ako taxátor som pri mapovaní lesov Slovenska zavítal do mnohých pohorí. Boli to Malé Karpaty, Strážovské vrchy, Javorníky, Kysucké Beskydy, Horná Orava, Malá Fatra, Veľká Fatra, Nízke Tatry a Roháče s ich pozoruhodnými prírodnými scenériami. Ale také krásne nebo, aké bývalo nad našou dedinou v časoch mojej mladosti som už nikde viac neuvidel.

Keď som odchádzal na štúdiá do iného mesta a neskôr na vojenčinu, už som vedel, že strácam ten blízky svet, ktorý ma v Likavke od malička objímal. Tu sme boli splodení z lá-

sky, tu sme lásku dostávali od rodičov a tu sme lásku aj rozdávali. No ja som sa vždy rád vracal do našej dediny, kde ma čakali moji rodičia, sestry, stará mama a moji blízki priatelia. Hovorí sa, že človek má najsilnejšie dojmy zo svojho detstva.

Naša dedina bola vždy chudobná, ale nikdy nestratila svoje čaro. Aj keď sme všetci žili v skromných podmienkach, nedali sme na svoju dedinu nikdy dopustiť. Nízke domčeky na Vyšnom konci, Dubovskom konci, Paračke, pri Likavčianke, Za mlynom s malými záhradkami, to bol náš svet. Slnečné dni, suchá, dažď, búrky, záplavy, ľadovce, sneh, mrazy, menili pulzujúci život v našej dedine. Pod Borovinou sme ako deti postavili „zápravu“ na zahradenie vody na

potoku Likavčianka. Nazvali sme ju „kúpaliskom.“ A hoci tečúca voda bola veľmi studená, my plavci sme s úsmevom tvrdili: „že je taká teplá ako v kuchyni nad bagrôňom.“ Ráno sme sa zobúdzali na ozveny plieskajúceho biča. To obecný pastier Jano Majer vyháňal z dvorov kravy na pašu, ktoré vo veľkom stáde prešli celou našou dedinou. Kosci, ktorí chodili v lete hore dedinou s kosami na pleciach, hrabáčky s hrablami so spevom, vôňa usušeného sena na Dúbraviciach, Likavská bursa, stávanie májov, rukovanie regrútov na vojenčinu, zvažanie úrody na rebriniakoch ťahaných koňmi do dediny, to všetko tvorilo silné dojmy, ktoré sa mi hlboko vryli do pamäti.

Keď doma zostal na stole kúsok kože zo slaniny, tak môj starý otec si ním najprv potrel ruky, vlasy na hlave a potom bagandže, ktoré mal obuté na nohách. A s tou istou kožkou zo slaniny utekal do maštale, aby potrel dobytku srst' na chrbte a vravel: „Vraj aby sa aj tie hoviadka pekne ligotali.“ Starý otec nikdy nebil dobytok palicou. Len tak ľahúčko ho poklepal klobúkom po chrbtoch, aby mu neublížil. Vážil si domáce zvieratá. Veď boli súčasťou jeho obživy.

Dievky z našej dediny chodili do mesta vždy pekne vyobliekané. „Boli takie, peknie rúče,“ ako hovorila moja stará mama.

S príchodom jari každý gazda vedel, že skôr, ako pôjde na prvú orbu, musí zájsť na polia a poprosiť o dobrú úrodu. Spolu s gazdinou zavčas ráno odišli na pole. Na poli gazda s ranným slnkom s úctou pokľakol, pobožkal zem, pomodlil sa a do zeme zahrnul kúsok chleba, aby zaistil požehnaný rok.

Keď šiel gazda na jar prvýkrát orať, dal si za klobúk zelenú vetvičku a dával ju aj koňom za uzdu, aby sa aj „satie zelenalo.“ Na pluh dal hromničnú sviečku, na ktorej zapálil knôt. Gazdiná pokropila zem svätenou vodou a do prvej brázdy dala omrvinky zo štedrovečerného stola. Gazda si dal dolu klobúk, urobil kríž a povedal: „Bože, buď nám na pomoci! Pane Kriste požehnaj!“

Keď sa gazda spotený od orby išiel napiť vody zo studničky, sňal z hlavy klobúk, načrel vody do klobúka a napil sa z neho. Už pri vyoraní prvých brázd vyletel z oráčiny škvránok a vznášajúc sa nad poľom zanôtil prekrásnu melódiu, s ktorou ako by sa modlil za nás všetkých raňajšiu modlitbu a s nami spoločne prosil o dobrú úrodu.

Ako deti sme z ulice a zo dvora pozorovali lastovičky, ako nosili materiál na stavbu nového hniezda pod strechu domu. Ľudia mali radi lastovičky, ktoré si stavali hniezda v ich dome. Hovorilo sa: „že do toho domu, v ktorom majú lastovičky hniezda, tam nikdy neudrie hrom.“

Ľudia sa ponáhľali do polí zavčas rána, kým rosa nepadne. Bieda a tvrdá robota ich naučila trpieť. Za ťažkú robotu bolo vždy málo chleba, ale spev sa tu ozýval z každej strany.

Keď dozrela úroda, prvé klásky zbožia zanesla matka domov. V kostole sa podakovala Pánu Bohu za veľký dar nového chleba. Už od detstva si každý dedinčan zvykal na úctu ku chlebu a nosil si ju v srdci do všetkých svojich budúcných dní života. Na chlieb bolo vynaložené mnoho úsilia, síl, námahy a potu. Keď jačmeň dozrel a prešiel mlynským kameňom, mohla matka pre svoju rodinu upiecť z jačmen-

nej múky chlieb a posúch. Kým ho matka podala svojim deťom, trikrát naň urobila kríž.

Najčastejšia požívatina „strova“ po chlebe bola v našej dedine švábka (zemiak), ktorá sa tiež považovala za vzácny dar prírody. Švábku volali Likavčania aj druhým chleбом, ale o jej pôvode však bežný človek nevedel nič. Švábky sú vlastne podzemné koreňové hľuzy cudzokrajnej rastliny nazývanej „ľuľok zemiakový,“ ktoré pôvodne rástli ako divá rastlina vysoko v amerických Andách. Keď bývalo v lete pod mrakom, moja stará mama vravievala: „toto je pre švábku najlepšie.“ Výbornú chuť mala upečená švábka v pahrebe priamo na roli. Zhruba koncom júla sa už dala švábka jesť. Nie však skôr ako na „svätú Annu (26. 7.).“ Keď bolo v jeseni vo vzduchu cítiť prvé mráziky, začínalo jedno z najkrajších období v roku. Na poliach horeli ohníky a páčila sa suchá vňať. Švábku bolo potrebné nechať najprv vytvrdiť a dozrieť. Kopáči motykami rozbíjali kopce hlíny a opatrne vyhrabávali švábku zo zeme. Veľkú a drobnú švábku hádzali do košov, ktoré sa nazývali „filfazy.“ Švábku z filfazov nasýpali do vriec. Vo vreciach ju potom furmani odvážali na vozoch do dvorov svojich obydľí. Švábku sypali do jamy v zemi, vykopanej priamo v izbe domu, najčastejšie pod stolom. Aby bolo čo jesť, švábka tu musela vydržať, až kým dozreli iné plodiny. Celkom najkrajšiu švábku však odkladali na Vianoce na stôl, aby privolala na rok peknú úrodu. Pekná úroda bola doslova požehnaním, potechou a odmenou za drinu. Švábka zaujala pevné miesto v ľudovej strave Likavčanov vo všedný deň i vo sviatok. Gazdinky ju pripravovali na viacero spôsobov. Buď ako varenú v hrnci na peci, pečenú v „bagróne“ s kapustou alebo kyslým mliekom, alebo rajbanú na halušky. Uvarili ju ako švábkovú polievku, ako švábku na kyslo, ako rajbanú švábkovú kašu, ktorá sa plnila do čriev nazývaných droby, alebo to bola rozvarená švábka zahustená múkou pod názvom „guľaša.“ Význam švábky v obžive ľudí z našej dediny je mnohovranné vyjadrený v slovách: „Švábku sme si pod polievku, švábku v chlebe máme, švábku sme si miesto mäsa, švábku zajeďme.“

Drobná švábka sa dávala uklčená prasať do válova. Varila sa buď v paráku vo dvore alebo v hrnci na „šparhéte.“

Vďaka všetkým Likavským rodákum, ktorí zasvätili svoj život práci v prospech nášho drahého kúska zeme. Ozveny dávnych vekov z chotára našej dediny Likavky dozneli.

Bohaté a rázovité dedičstvo, ktoré nám bolo odovzdané, obsahuje okrem zdedených polí, lúk a lesov aj rázovitý folklór a hlboký duchovný život našich predkov. Je to také prekvapujúce a kontrastné v porovnaní so skromným spôsobom života, aký žili a s ich tvrdým živobytím. Aj v dnešnej dobe nám to dáva za príklad, ako objaviť cestu k sebe samým a ako porozumieť aj iným kultúram, zvykom a tradíciám.

Tebe, moja dedina Likavka, do ďalších rokov prajem:

„Nech Ťa na ďalších cestách sprevádza len dobro, šťastie a pokojné dni!“

Pavel Fain

Žie medzi nami...

Akademický maliar Ján Havrila narodený 3. júna 1933 v Brezovici na Orave nás tesne pred vianočnými sviatkami minulého roka (19. 12. 2009) opustil po dlhej a ťažkej chorobe.

Kto bol Ján Havrila? Čo o ňom vieme? Nebol síce rodák z Likavky, ale k našej obci neodmysliteľne patrí, veď tu prežil viac ako päťdesiat rokov. Bol jedným z nás. Tento nepočujúci umelec si nepochybne zaslúži, aby sa o ňom vedelo, že tu tvoril a že tu aj zomrel.

Ako sedemročný chlapec ochorel na zápal mozgových blán, čo u neho spôsobilo stratu sluchu a tak sa jeho život zmenil od základov. Základnú školu absolvoval v Kremnici v Ústave pre nepočujúcich. Neskôr tu navštevoval aj Odbornú školu odevnú a po ukončení Strednej školy umeleckého priemyslu v Bratislave bol prijatý na Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave, ktorú úspešne absolvoval v odbore kompozično – figurálnej maľby. Jeho manželka z Likavky, s ktorou sa spoznal počas štúdií v Kremnici, mu bola jeho životnou oporou spolu s dvoma dcérami.

Ján Havrila pracoval dlhé roky ako uznávaný návrhár a výtvarník v Bavlnárskych závodoch v Ružomberku. Ako návrhár navštívil mnohé európske metropoly (Paríž, Viedeň, Moskva, Krakov, Berlín, Düsseldorf, Budapešť, Drážďany a iné). Od začiatku deväťdesiatych rokov sa venoval monumentálnej tvorbe. Posledné roky sa venoval najmä tvorbe

vitráží pre sakrálné objekty na Slovensku. Tieto neprehliadnuteľné jedinečné diela môžeme vidieť v kostoloch v Brezovici na Orave, Trstenej, Lomnej, Suchej Hore, v Dolnom Kubíne, v Medzibrodí na Orave, ale aj v Žiline. Svojou tvorbou obohatil aj náš farský kostol a to návrhom dvoch reliéfov na čelnej strane chrámovej lode a návrhom nového sanktuária. Škoda je, že nedostal možnosť vytvoriť vitráže aj v likavskom kostole.

Viacere jeho diela sú umiestnené v Slovenskej národnej galérii v Bratislave a ďalších slovenských galériách a tiež v Prahe. Jednou z posledných akcií, ktorej sa Ján Havrila zúčastnil bol 4. Medzinárodný festival kultúry nepočujúcich sv. Františka v Nitre (r. 2006). Tu bol ako jediný umelec ocenený Mimoriadnou cenou sv. Františka Saleského.

Akademický maliar Ján Havrila bol nesmierne dobrý, čestný a výnimočne skromný človek. Tento vzácny človek žil a tvoril vo svojom tichom svete u nás v Likavke. Napriek svojmu hendikepu reprezentoval náš región a Slovensko vo svete a zanechal po sebe vzácne kultúrne a duchovné bohatstvo. Takmer celá jeho tvorba bola zameraná na oslavu Boha. Talenty, ktoré od neho dostal, mnohonásobne rozmnožil.

No a čo dodať? Všetci čo ste ho poznali, zachovajte si ho vo svojom srdci tak, ako on prijal do svojho srdca s úsmevom každého z nás. Nezabudnime.

Jana Ilková

Z našej matriky

Naši malí spoluobčania:

Tomáš Milan, Daniel Hradský, Petra Fábryová, Katarína Holadošová, Samuel Švento, Zuzana Uličná, Karin Lauková, Samuel Spál, Karol Penciak, Tobias Pavel Fuchs, Andrea Kohútová, Filip Konfál, Vanesa Tkáčová, Richard Kubala, Adam Babic, Ema Klobušáková, Natália Timková, Marco Menšík, Martin Dúha, Matej Žáčik, Elisa Hykelová, Lejla Hykelová, Viktória Beľová, Tomáš Kunka, Diana Durdíková, Tomáš Mintál, Zuzana Hušlová, Klára Bakošová, Veronika Lúdiková, Stella Mastišová, Filip Jurík, Dominik Priesol, Patrícia Baueroval, Bianka Fillova, Liliana Ševčíková, Daniel Prekop, Katarína Brtková, Miroslav Švidroň, Dominik Petrák, Patrik Jarabák

Manželstvo uzavreli:

Marek Šanoba – Katarína Polóniová, Radovan Sýkora – Janka Šimčeková, Ing. Július Stančok – Ing. Mariana Hrčková, Martin Demko – Petra Hulková, Martin Neumann – Martina Gejdošová, Erik Almaši – Gabriela Gonsorčíková, Mgr. Michal Kadubec – Bc. Iveta Hradská, Stanislav Bakoš – Jarmila Omastová, Erik Hradský – Miroslava Švajleninová, Andrej Štefaničiak – Gabriela Ferencová, Mgr. Peter Šrankota – Andrea Fehérová, Roman Trojka – Dana Zvonárová, Rastislav Macura – Bc. Katarína Šanobová, Radoslav Bauer – Antónia Kenderská, Bc. Filip Kereškényi – Andrea Marto-

nová, Mgr. Michal Domenik – Mgr. Monika Kenderová, Viktor Jelínek – Tatiana Gadáčová, Marek Šrankota – Tatjana Brvenik, Thomas Heinrich – Ľubica Barteková, Peter Kochlic – Daša Puškárová, Miroslav Švidroň – Lenka Zajacová, Marián Frolo – Mgr. Monika Kurtulíková, Branislav Jarabák – Milena Durdíková, Zdenko Boroš – Soňa Jandurová, Mgr. Peter Hudák – Mária Jurgošová, Roberto Chiau-dani – Martina Katrenčíková, Ing. Marek Štefaničiak – Mgr. Jana Marcínková

Opustili nás:

Vladimír Vrabko, 67 r., Aurélia Timková, 76 r., Margita Mariašová, 79 r., Ružena Lovasiková, 75 r., Paulína Krutáková, 89 r., Ing. Vlastimil Koiš, 51 r., Mária Pisarčíková, 90 r., Pavol Hradský, 51 r., Melánia Zacharová, 86 r., Stanislav Haluška, 70 r., Ľudmila Halamová, 80 r., Július Vytouch, 59 r., Oľga Mlynáriková, 82 r., Darina Nováková, 83 r., Margita Martonová, 81 r., Paulína Leštinská, 81 r., Šimon Brtko, 48 r., Ľudmila Hurajová, 83 r., Marta Greculová, 59 r., Hermína Magová, 90 r., akad. mal. Ján Havrila, 76 r., Miloslav Kondra, 75 r., Jozef Bystričan, 63 r., Ľudmila Nemčeková, 80 r., Justína Cárachová, 79 r., Štefan Vrabko, 79 r., Margita Burgárová, 67 r., Helena Macková, 84 r., Vojtech Klačko, 80 r., Oľga Mračková, 83 r.